

Cradle of Mankind

Nog voordat het eerste fossiel van een voorouder van de mens gevonden was, bogen wetenschappers zich al over de vraag, waar de mens ontstaan was. Darwin meende dat de voorouders van de mens in Afrika gezocht moesten worden, Wallace dacht dat de geboortegrond van de mensheid in Azië lag. De eerste vondsten (Javamens, Peking-mens) leken Wallace gelijk te geven. Maar sinds de jaren zestig denkt men daar anders over. De oudst bekende voorouders van de mens, de Australopithecinen, zijn gevonden in onder andere Tanzania, Ethiopië en Zuid-Afrika.

De vraag "Waar komt de mens vandaan?" was het onderwerp van het congres "The Cradle of Mankind", dat op 27 mei gehouden werd in het Geologisch Museum in Amsterdam. Het congres was georganiseerd door de stichting Ecology of Early Man in samenwerking met het Geologisch Museum.

Het onderwerp lijkt weinig controversieel. De meeste boeken over menselijke evolutie leren ons, dat het nu wel zeker is dat de mens in Afrika ontstaan is. Dat lijkt echter lang niet zo zeker te zijn als men op eerste gezicht zou denken. Vorig jaar werd de vondst van een *Homo erectus* schedel van Sangiran gepresenteerd. Deze zou net zo oud zijn als de *Homo erectus* vondsten in Tanzania. Even later werd dit haastig gecorrigeerd. Door wat misverstanden in het wetenschappelijke team, was de aardlaag te oud ingeschat. Begin dit jaar werden echter door Carl Swisher en zijn team nieuwe dateringen gepresenteerd. Ditmaal van de Modjokerto-schedel die al in de jaren dertig was opgegraven. Het nieuws bereikte zelfs de voorpagina van Time. Zou de mens toch uit Azië komen? Niet alleen deze datering wijst daarop. In de Siwaliks (Pakistan) zijn in oude aardlagen werktuigen gevonden, die erop zouden duiden, dat de mens al vroeg in Azië aanwezig was.

In CRANIUM presenteren we de lezingen die op het congres gehouden zijn. Helaas bleek het niet mogelijk, om de lezing van Yves Coppens, een van de duidelijk voorstanders van Afrika, hier af te drukken. Ook lukte het niet om het verhaal van Robin Dennell op tijd binnen te krijgen.

Omdat dateringen zo'n belangrijke rol spelen in het onderzoek naar de fossiele mens, opende Harry Priem het congres met een toelichting op dateringstechnieken. Zijn boodschap is duidelijk: men moet weten wát men precies dateert. Zonder een goed begrip van de geologische context, kan men niet tot goede dateringen komen.

Een ander belangrijk punt in het onderzoek naar de fossiele mens is het herkennen van werktuigen. Dat dit niet altijd even gemakkelijk is, werd duidelijk uit de lezing van Suzanne Loving. Met name de vroege werktui-

gen zijn niet altijd goed te scheiden van stenen, die door natuurlijke processen scherpe randen vertonen.

Drie sprekers bogen zich over de datering van het kind van Modjokerto. Paul Storm gaf een uitleg over het dateren van de soort. Veel verschillende factoren kunnen van invloed zijn op de determinatie. Bovendien is de vondst bij Modjokerto een kinderschedel, hetgeen de determinatie nog eens bemoeilijkt. Toch lijkt het duidelijk dat het hier om een *Homo erectus* schedel gaat, en niet om een moderne mens. John de Vos gaat in op de vondstomstandigheden van de schedel. Hij zet zijn vraagtekens bij de datering van Swisher. Deze past niet goed in het beeld dat wij hebben van de ontwikkeling van Java. Een Japans team dat ook de vindplaatsen van fossiele mens op Java gedateerd heeft, komt met een veel jongere ouderdom. Hun dateringen lijken beter gefundeerd te zijn. De faunaopeenvolging op Java speelt hierin een belangrijke rol. De ontwikkeling van de fauna's werd door Paul Sondaar uitgelegd. Ook hij zet grote vraagtekens bij de datering van Swisher.

De nieuwe dateringen van de Java mens lijken dus weinig hout te snijden. Kunnen we nu dan dus weer rustig aannemen dat de mens toch in Afrika ontstaan is? Niet als het aan Dennell ligt. Hij presenteerde op het congres zijn resultaten van een veldwerk in Pakistan. In de Siwaliks vond hij 'werktuigen' die duiden op een vroege mens in Azië.

Zoals één van de sprekers opmerkte: het lijkt wel dat de oudste mens daar uit de grond komt, waar men het meeste geld in steekt. Het lijkt dus verstandig om in de toekomst ook paleoantropologisch veldwerk buiten Afrika te blijven doen.